

TỰ NHÂN HÓA/THƯƠNG MẠI HÓA Y TẾ VÀ CÔNG BẰNG SỨC KHỎE

(HỘI THẢO VAI TRÒ CỦA CÁC TỔ CHỨC XÃ HỘI, NHÀ NƯỚC VÀ CÁC BÊN
LIÊN QUAN TRONG CUNG CẤP VÀ GIÁM SÁT DỊCH VỤ CÔNG)

HÀ NỘI 19-20/12/2018

BS.TS. Trần Tuấn

Giám đốc

trung tâm Nghiên cứu và Đào tạo Phát triển Cộng đồng (RTCCD)

Trưởng ban điều hành

liên minh Vận động Phát triển Chính sách Y tế Dựa vào Bằng chứng Khoa học (EBHPD) &
Liên minh phòng chống bệnh không lây Nhiễm (NCDs-VN)

NỘI DUNG

1. Tự nhân hóa/thương mại hóa y tế là thế nào? Thực trạng hiện nay
2. Công bằng sức khỏe từ góc nhìn tổ chức nghiên cứu độc lập?
3. Mong đợi một thị trường chăm sóc sức khỏe cho Việt nam?
4. Hành động của các tổ chức độc lập ngoài nhà nước?

I. TƯ NHÂN HÓA, THƯƠNG MẠI HÓA Y TẾ?

- Y tế: Hoạt động (có tổ chức, hệ thống) chăm sóc sức khỏe cho cá nhân, cộng đồng, quốc gia trong bối cảnh toàn cầu hóa, thế giới phẳng.
 - *Trực tiếp*: Dịch vụ chăm sóc y tế (dự phòng, khám bệnh, chữa bệnh, phục hồi chức năng)
 - *Gián tiếp*: Nghiên cứu, đào tạo, truyền thông vận động phát triển chính sách y tế
 - Chủ thể cung cấp hoạt động chăm sóc sức khỏe: Công, Tư, Phi lợi nhuận
 - Tư nhân hóa, thương mại hóa: “cung-cầu; cân bằng thu chi” → hiệu quả “kinh tế”, → Công hoặc phi lợi nhuận → Việt nam: Công!
- Tư nhân hóa, thương mại hóa DỊCH VỤ CHĂM SÓC Y TẾ CÔNG (Nghiên cứu, đào tạo, dịch vụ phòng bệnh, khám chữa bệnh, phục hồi chức năng, truyền thông vận động chính sách y tế)

THỰC TRẠNG TƯ NHÂN HÓA, THƯƠNG MẠI HÓA Y TẾ (từ góc nhìn tổ chức nghiên cứu độc lập)

- Rất mạnh mẽ:
 - Toàn hệ thống y tế công (đào tạo, nghiên cứu, tư vấn chính sách, cung cấp dịch vụ chăm sóc y tế.) Âm thầm từ 1989 “ áp dụng phí dịch vụ” trong cơ sở y tế công, rõ rệt từ nghị định 10, phát triển mạnh toàn hệ thống, với nghị định 43/2006/NĐ-CP “*QUY ĐỊNH QUYỀN TƯ CHỦ, TƯ CHI U TRÁCH NHIỆM VỀ THỰC HIỆN NHIỆM VỤ, TỔ CHỨC BỘ MÁY, BIÊN CHẾ VÀ TÀI CHÍNH ĐỐI VỚI ĐƠN VỊ SỰ NGHIỆP CÔNG LẬP*”.--> :Triệt để hơn nữa Từ 2015 (Lãnh đạo cơ sở y tế không bắt buộc chuyên môn y, mô hình Công-tư hợp tác (PPP), cổ phần hóa cơ sở y tế công lập...).
- Trong thực tế đất nước “môi trường pháp lý yếu + văn hóa thực thi luật yếu” toàn diện: Hệ thống lập pháp, hành pháp, tư pháp, người dân!
- Chăm sóc y tế: Dịch vụ “Đặc biệt” → Người tiêu dùng “yếu” đánh giá chất lượng + định giá
- **Kết quả chung: Cả hệ thống chạy theo mục tiêu phát triển “dịch vụ vì lợi nhuận”, giá trị “nhân đạo” y tế bị xem nhẹ, chi phí y tế ngày càng tăng. Bất bình đẳng tăng!**

HẬU QUẢ THỰC TẾ TƯ NHÂN HÓA, THƯƠNG MẠI HÓA Y TẾ HIỆN NAY

- Hậu quả 1: Tồn tại một thị trường “méo mó”, không bình thường, “cạnh tranh giả tạo”!
 - Y tế công: Công-tư lẫn lộn “public health in private hands”!
 - Y tế tư nhân: Sóng “tầm gửi quan hệ” theo công! (con người, chuyên môn)
 - Y tế phi lợi nhuận: không có “chỗ đứng” trong thị trường!
- Hậu quả 2: Lệch nặng về điều trị- Toàn hệ thống chạy theo cung cấp dịch vụ điều trị, thuốc, sinh phẩm, xét nghiệm, trang thiết bị → Dự phòng, truyền thông giáo dục sức khỏe bị can thiệp theo hướng có lợi cho các ngành công nghiệp thuốc, sinh phẩm, trang thiết bị, vaksin, các công nghiệp phi nhân bản khác..
- Hậu quả 3: Biến tướng quan hệ “y tế nhân đạo” → “cung-cầu, hạch toán kinh tế” → Lòng tin sụt giảm!
- Hậu quả 4: Lạm dụng y tế tăng, chất lượng chăm sóc y tế tổng thể đi xuống!
- Hậu quả 5: Bất bình đẳng trong chăm sóc y tế và chăm sóc sức khỏe tăng!

BẰNG CHỨNG

- Chăm sóc dự phòng răng miệng: Nhổ dự phòng đại trà răng số 8
 - Nhổ răng khôn, khôn hay đại?
 - Đã đủ bằng chứng cần ngăn chặn nhổ răng khôn đại trà?
- Sức khỏe bà mẹ trẻ em: Mổ lấy thai
 - Tỷ lệ mổ đẻ tại BV PSTU: 25,2% (1997); 36,9% (2004); 54,4% (2017).
 - Bệnh viện trung ương Huế: 57.6% (2015), Từ Dũ: 48% (2007);
 - Phỏng vấn nhóm phụ nữ sinh hoạt chăm sóc trẻ em tại cộng đồng Hà nam: xấp xỉ 50% (2018)!
- Đơn thuốc: Vì ai?
- Chỉ định xét nghiệm: Vì Đâu?
- Y tế cho người thu nhập thấp: Chất lượng y tế tuyến dưới → Dân đổ xô lên tuyến trên

MONG ĐỢI THỊ TRƯỜNG Y TẾ VIỆT NAM & ĐỊNH HƯỚNG HÀNH ĐỘNG 2018-2020

1. Thị trường tồn tại 3 chủ thể cho sự phát triển: Công, tư, phi lợi nhuận

- Vận động Luật tổ chức phi lợi nhuận, vì mục tiêu phát triển cộng đồng, nhân đạo.

2. Chuyển đổi dịch vụ công theo hướng tăng cường hiệu quả:

- Vận động chuyển giao cho tổ chức “vì dân”, nhân đạo, phi lợi nhuận.

3. Vận động sửa đổi luật thực thi quyền chăm sóc sức khỏe:

- Quyền thực thi CSSK chung và cụ thể cho nhóm đối tượng yếu thế
- Quỹ nâng cao sức khỏe, đặc thù từ thuế tiêu thụ đặc biệt các mặt hàng mâu thuẫn lợi ích sức khỏe công cộng

MONG ĐỢI THỊ TRƯỜNG Y TẾ VIỆT NAM & ĐỊNH HƯỚNG HÀNH ĐỘNG 2018-2020

4. Vận động sửa đổi luật khám bệnh, chữa bệnh:

- Chỗ đứng pháp lý của y tế phi lợi nhuận;
- Vai trò pháp lý tổ chức phi lợi nhuận giám sát, đánh giá độc lập chất lượng cung cấp dịch vụ y tế
- Quyền người sử dụng dịch vụ, hội người tiêu dùng dịch vụ y tế, hội bệnh nhân

5. Sửa đổi luật bảo hiểm y tế:

- Tồn tại thị trường bảo hiểm y tế 3 chủ thể (công, tư, phi lợi nhuận).
- Bảo hiểm y tế bắt buộc, phổ cập: Bao phủ chăm sóc y tế thiết yếu, y tế dự phòng
- Vận hành quỹ bảo hiểm y tế theo khoa học quản lý quỹ

HÀNH ĐỘNG CỦA CÁC TỔ CHỨC ĐỘC LẬP NGOÀI NHÀ NƯỚC, VÌ DÂN 2019-2020

- Hợp lực cho mục tiêu trở thành một chủ thể “tham gia thị trường cung cấp dịch vụ chăm sóc y tế”
 - Chất lượng vượt trội: Khu vực chăm sóc sức khỏe ban đầu: Phòng, phát hiện sớm, điều trị sớm tại cộng đồng, phục hồi chức năng tại cộng đồng!
 - Hiệu quả, “ vì dân, do dân, bởi dân”: Mô hình thúc đẩy “dự phòng lồng ghép, tổng hợp, tự chăm sóc, chăm sóc tại gia đình, bởi cộng đồng”.
 - Thực hiện theo định hướng: STANDING UP FOR THE RIGHT TO HEALTH!
- Cơ sở đào tạo chuyên nghiệp chăm sóc sức khỏe ban đầu:
 - Của các tổ chức độc lập
 - Phục vụ cho tạo nguồn nhân lực các tổ chức độc lập
 - Chuyên tâm cho loại hình dịch vụ chăm sóc sức kho ban đầu cho người dân, cho chính quyền địa phương.
 - Vận hành theo nguyên tắc tính đúng, đủ, phi lợi nhuận

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- <http://rtccd.org.vn/wp-content/uploads/2015/11/NgheoDiViChuaBenh.pdf>
- <https://www.who.int/news-room/feature-stories/detail/take-a-stand-for-the-right-to-health>
- <https://www.facebook.com/trantuanrtccd/posts/10212352390259868>
- <https://www.facebook.com/trantuanrtccd/posts/10212393490207341>
- <https://laodong.vn/suc-khoe/vi-sao-ty-le-de-mo-tai-bv-phu-san-trung-uong-cao-ngat-nguong-607101.lido>
- <https://text.l23doc.org/document/4043448-nghien-cuu-tinh-hinh-mo-lay-thai-va-giai-phap-lam-giam-ty-le-mo-lay-thai-tai-benh-vien-tw-hue.htm>